

OKUMA: TDE2.2. Anlam Oluşturabilme (TDE2.2.3. Çıkarım yapar. / Yazarın metni yazma amacını belirler.)

Her şey genişliyor, şişiyor. Çok katlı evler çoğalıyor, sağda solda kamyonlar çoğalıyor. Şehre gelen giden çoğalıyor. Alışveriş arttı, diyorlar. Su bile yetmez olmuş. Allah, Allah... Nasıl yetmez? O kadar çeşme, bunca yıldır, sabah akşam akar ha akar. Yok işte, yetmez olmuş, acayip makinalar gelmiş ırmak kıyısına, sazlıklara boru salmış, oradan su çıkarıp şehre gelen suya katacakmış. Katarlar, katarlar...

1. Yazar, bu parçayı okurda nasıl bir duygu ya da düşünce oluşturmak için yazmış olabilir, açıklayınız.

Konuşmaları duyan, karaltılara bakan ön sıralardaki yolcular da heyecanlanır. Kenan Mavi Kuş'u gazlar gazlamasına ya, zavallı, tüyleri dökülmüş kuşun daha hızlı gidecek mecali yoktur. Yokuşu zar zor tırmanır, su kaynatmasına ramak kalmıştır. Yokuşun başında duran arabadan, önce Bilal atlar. Pardon! Köpek daha önde çıkar, havlayarak karaltılara doğru atılır, peşinde Bilal...

OKUMA: TDE2.3. Çözümleyebilme (TDE2.3.2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler. / Yazarın üslup seçiminin nedenleri ve sonuçlarını açıklar.)

2.a. Bu parçada yazarın fiillerde geniş zaman kipi kullanarak bir üslup oluşturmasının nedenini yorumlayınız.

(Peki, ya bu sorulsaydı?: Parçada yazarın "Pardon!" sözcüğünü kullanmasını yorumlayınız.

OKUMA: TDE2.2. Anlam Oluşturabilme (TDE2.2.3. Çıkarım yapar. / Metinlerden hareketle çıkarımlar yapar.)

2. b. Parçaya göre aşağıdaki soruları kendi yorumunuzla cevaplayınız.

- Bir otobüs neden "Mavi Kuş" olarak isimlendirilmiş olabilir?
- Mavi Kuş adlı otobüs için "tüyleri dökülmüş" ifadesinin kullanılması ne anlama geliyor olabilir?

— İşte o gün, kendisine ayakkabı alacaktı. Teyzem o gün hamama girmişti, "Bekle, akşamüstü birlikte gideriz." dedik, dinlemedi. Zaten gider bir karış altlı mantar ayakkabılar alır. İki kız kardeş ikisi de kısa boylu olduklarına pek üzüldüler. Kızılay'da otobüsten inerken ayağı takılır düşer. Orada kimler varsa kaldırırlar; otomobile koyar, buraya getirirler. Niyazi hemen koştu, hekim getirdi.

Bu lakırdılar olurken içeriye kısa boylu, saçları, dudakları, tırnakları boyalı yaşlı bir hanım girdi. Bu Nezihe'nin teyzesi İrfan Hanım'dı. Oturur oturmaz, eğer gözlerinin sürmesinin bozulacağını düşünmese ablasının başına gelenlere ağlayacaktı.
(Vassaf Bey / Memduh Şevket Esendal)

OKUMA: TDE2.2. Anlam Oluşturabilme (TDE2.2.3. Çıkarım yapar. / Metinde açıkça ifade edilen neden-sonuç, koşul, varsayım bilgilerini belirler.)

3. a. Bu parçada otobüsten düşen kişinin "bir karış altlı mantar ayakkabılar" alıyor olmasının nedenini açıklayınız.

OKUMA: TDE2.2. Anlam Oluşturabilme (TDE2.2.3. Çıkarım yapar. / Metinde açıkça ifade edilen neden-sonuç, koşul, varsayım bilgilerini belirler.)

3. b. Bu parçada İrfan Hanım'ın üzücü bir durum karşısında ağlamama sebebini düşünerek durumu yorumlayınız.

Çocukluğum, çocukluğum...
Uzakta kalan bahçeler.
O sabahlar, o geceler,
Gelmez günler çocukluğum.

Çocukluğum, çocukluğum...
Gözümde tüten memleket.
Artık bana sonsuz hasret,
Sonsuz keder çocukluğum.
(Ziya Osman Saba)

OKUMA: TDE2.3. Çözümleyebilme (TDE2.3.1. Parçaları belirler. / Metindeki yapı unsurlarını belirler.)

4. Bu dörtlülükteki sözcük tekrarlarının, redif ve uyakların dizelere katkısını açıklayınız.

OKUMA: TDE2.3. TDE2.3. Çözümleyebilme (TDE2.3.3. Parçalar arasındaki etkileşimleri belirler. / Metnin yapı unsurları ile metnin içeriği arasındaki ilişkiden hareketle metnin yapı unsurlarının işlenişini değerlendirir.)

Has bahçenin gülü olsan
Beyaz oğul balı olsan
İnci mercan lâli olsan
Seçmem seni şimden kelli

Sarı zeybek şu dağlara yaslanır
Yağmur yağar silahları ıslanır
Bir gün olur deli gönül uslanır

Bu dizelerde kullanılan hece ölçülerinin kaç heceden oluştuğunu ve duraklarını yazıp gösteriniz.

OKUMA: TDE2.3. Çözümleyebilme (TDE2.3.1. Parçaları belirler. / Metindeki dil ve anlatım özelliklerini belirler.)

Önce başkent Kâbil'e gidiyoruz. 16. yüzyılda İmparator Babür'ün efsanevi hükümdarlığı sırasında camileri ve bahçeleriyle huzurlu bir şehir olarak nam salan, sonraki yüzyıllarda İpek Yolu'nun önemli bir durağı hâline gelen Kâbil, bugün uzun ve şiddetli Afgan Savaşı'nın geride bıraktığı yılğınlığın izlerini taşıyor. (<https://www.atlasdergisi.com/>)

6. Bu parçada kullanılan düşünceyi geliştirme yolunu yazıp açıklayınız.

OKUMA: TDE2.2. Anlam Oluşturabilme (TDE2.2.3. Çıkarım yapar. / Metinde geçen söz sanatlarını belirler.)

Zambağın tozuyla çizilmiş kaşın,
Dersini ceylandan almış bakışın,
Sevinci şakıyor sende her kuşun,
Kısrakla boy ölçen taya dönmüşün.

Açılsan hasretin denizlerine,
Varamaz sevdiğim, su dizlerine,
Dökülmüş saçların omuzlarına,
Bulutla örtülen aya dönmüşün.
(Faruk Nafiz Çamlıbel)

7. Bu dizelerde bir edebî sanat bulup açıklayınız.

OKUMA: TDE2.2. Anlam oluşturabilme (TDE2.3.2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler. / Metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin metnin yazıldığı dönemle ve toplumla ilişkisini kurar.)

Yarım saat evvelki büyük divandan çıkan vezirler niçin yine huzura çağrıldıklarını ürkek bir ızdırıp ile merak ediyorlardı. Ahmet Paşa'yla Ali Paşa'nın arkasından kazaskerler, Sokullu Mehmet Paşa, Haydar Paşa, Ayas Paşa, İskender Paşa gözleri yerlerde otağa girdiler. Birer birer tahtın saçağını öpüp el bağladılar. Padişah; beyaz tülbent sarıklı, çifte tuğlu Yusufiye'sini yine çok öne eğmişti. Kaşları hiç görünmüyordu, yüzü her vakitkinden daha ziyade sertti. İnce murassa direkler üstüne kurulmuş donuk zümrüden bir kubbeyi andıran otağın loş sükûnunu şu sual bozdu.

— Kızılma neresi? İçinizde bilen var mı?

— !..

— ?..

— ...

Kimse cevap veremedi. Herkes önüne bakıyordu.

(*Kızılma Neresi?* / Ömer Seyfettin)

8. Bu parçanın olay hikâyesi türüne örnek olmasının sebebini açıklayınız.

